

JELENA BAČIĆ
ALIMPIĆ

Neki drugi život

■ Laguna ■

Copyright © 2020, Jelena Bačić Alimpić
Copyright © ovog izdanja 2020, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Mojoj ćerki Dunji, zauvek...

Nadahnuće često otvoreno napada inteligenciju i prirodan red stvari, treba gledati detinjim očima i tražiti Mesec. Treba iskati Mesec i verovati da nam ga mogu staviti u ruke... Mašta je razumna, sređena, puna ravnoteže. Nadahnuće ponekad i greši, ne poznaje čoveka i stavlja sivog crva u jasne oči naše muze. Zato što voli. Ali to i ne shvatamo.

F. G. Lorka (1930)

PROLOG

Zurila je u žučkasti lampion na nebu, obrubljen zlatnom niti. U njenim zamagljenim, krupnim očima ta mala svetla tačka presijavala se poput tračka nade. Uvek bi se, iz snova izazvanih hemijskim sredstvima, budila samo kada bi mesec dostigao pun krug, zaoblio se i ispunio noćnu tminu punim sjajem. Nije marila za hladnoću koja joj je štipala obraze i ježila kožu dok je u tankoj, beloј spavaćici, poput Mesečeve neveste, stajala na verandi i pokušavala da obgrli svoje telo, njoj tuđe, strano, nepripadajuće.

Samo je nemo gledala u nebo, postavljajući sebi iznova i iznova ista pitanja: „Ko sam ja?“, „Kako se zovem?“, „Jesam li živa?“

Nije bilo odgovora.

I

BUĐENJE

– Irene, probudi se, draga. Vreme je za ustajanje – začula je nepoznati muški glas kroz koprenu teškog, omamljujućeg sna.

S mukom je otvorila slepljene kapke, u zenicama joj je još svetleo mesec. Gledala je nepoznato lice muškarca pred sobom, pokušavajući da shvati gde se nalazi.

– Dušo, uskoro moram na sastanak. Molim te, dozvoli mi da ti pomognem da se obučeš.

Slušala je naredbe izrečene blagim tonom, ali je mogla da prepozna izvesnu notu nestrpljenja u muškarčevom glasu. Mimo njene volje, glas joj je sporo prošištao kroz stisnute zube:

– Ko si ti?

– Ja sam tvoj muž, uspavana lepotice. Jan. A ti si moja supruga i nalazimo se u našoj kući u Amsterdamu.

– Amsterdamu?

– Da, u Amsterdamu. Amsterdam je grad u Holandiji i tu je naš dom. Imamo i malu kuću u Ševeningenu, na obali Severnog mora.

– Holandija... Amsterdam... – nemoćno je ponavljala ove reči dok joj je um plutao bespućem.

Prihvatila je muškarčevu ispruženu ruku i sela na ivicu kreveta. Osetila je blagu vrtoglavicu. Tupo se zagledala u svetlu,

prozračnu sobu i smaknute bež draperije sa uskih, visokih prozora. Pogled joj je pao na plavu, kobaltnu lampu kraj velikog bračnog kreveta. Blesak prepoznavanja. Nečeg bliskog. Srce joj je brže zalupalo.

- Hoćemo li? – pitao je Jan, njen muž.
- Klimnula je glavom i poslušno ustala.
- Kupatilo je odmah s desne strane.
- Hvala – prošaptala je i uputila se ka belim vratima.

Tromo je prišla umivaoniku i nekoliko puta ispljuskala lice hladnom vodom. Podigla je glavu i susrela se s nepoznatim likom u ogledalu. Prigušila je krik. Posmatrala je krupne, sivkastozelene oči sa mrežicom sitnih bora u uglovima i tamne krugove zenica u kojima su, kako joj se činilo, svetlele sićušne žute tačke. Pravilan nos, visoke jagodice i pune usne oko kojih su se, poput matematičkih zagrada, izvijale tanke linije nisu joj odavali ništa. Pažljivo ih je protrljala kažiprstom desne šake, kao da želi da ih izbríše, poništi. Onda je namah ustuknula. Na čelu, iznad desne obrve, uočila je ružan ružičasti ožiljak. Gledala je kako se kapljice vode slivaju niz tu duboku brazdu koja se protezala od korena kose skoro do same obrve. Zagladila je gustu plavu kosu prošaranu sedim vlasima i približila lice ogledalu. Umalo je udarila nosom o glatku površinu ogledala kada je začula povik:

– Dušo! Da li je sve u redu? Silaziš?

Opet taj nepoznat muški glas. Verovatno nju doziva. Rekao je da joj je muž. Jan. Žive u Amsterdamu. Poželela je da učuti.

Nesigurno je nogom zakoračila u hodnik na čijem su se kraju nalazile uske, zavojite i strme stepenice. Zvuci su dopirali iz prizemlja. Pretpostavila je kako bi trebalo da siđe tim stepenicama, ali joj je prostor u kom se nalazila delovao nepoznato.

Čvrsto je prstima stegla drveni gelender i pažljivo sišla u prizemlje. Videla je veliku i svetlu dnevnu sobu opremljenu sa ne previše nameštaja, umetničke slike na zidovima i glomaznu, starinsku komodu. Bojažljivo je prišla i zagledala se u uramljene fotografije koje su stajale na komodi. Na prvoj je ugledala lice žene iz ogledala, ali mnogo mlađe, lepše, bezbrižnije. Nasmevano. U rukama je držala svitak papira sa svilenom crvenom vrpcom. Na drugoj fotografiji videla je tu istu ženu ali stariju, u naručju muškarca kojeg je prepoznala. Bio je to Jan, čovek koji joj je rekao da je njen muž. Na trećoj fotografiji ugledala je nasmejan, sredovečan par, muškarca i ženu kako se široko osmehuju gledajući pravo u objektiv foto-aparata. Iza njih se videlo morsko prostranstvo.

– To su tvoji roditelji, draga. Linda i Henrik.

– Moji roditelji... – prošaputala je bespomoćno, a potom se lagano okrenula i zagledala u muškarčeve svetle oči. – Da li su... da li su...?

Tužno je odmahnuo.

– Ne, nisu više živi. Majka ti je, nažalost, preminula od karcinoma, a nedugo posle njene smrti se i tvoj otac razboleo. Brzo nas je napustio. Bili su mnogo vezani jedno za drugo... Iako ne verujem u ono što nije potkrepljeno naučnim dokazima, skoro sam siguran da se Henrik razboleo od tuge za Lindom.

Slušala ga je pažljivo, trudeći se da upije svaku njegovu reč, užasnuta odsustvom emocija. Činilo joj se da bi osećala isto i da joj je pričao o vremenskoj prognozi.

– Ko sam ja? – uplašeno je upitala Jana, napeto zureći u njegovo lice.

Nežno joj je obgrlio ramena i odveo je do udobnog kauča. Rekao joj je da će joj se začas pridružiti. Uskoro se pojavio iza nekih vrata noseći dve šolje iz kojih se pušila smeđa tečnost.

– Kafa – nasmešio se i pružio joj šolju – bez šećera, sa malo mleka, baš onakva kakvu voliš.

Nestrpljivo je odložila šolju na stočić i ponovila:

– Ko sam ja?

Jan je jedva čujno uzdahnuo i tihim glasom rekao:

– Zoveš se Irene Jansen. Nedavno smo proslavili godišnjicu braka. Imali smo divnu proslavu, ovde u našoj kući. Došli su svi naši prijatelji, tvoje kolege s posla...

Zastao je, a ona ga je napeto posmatrala iščekujući nastavak. Odmahnuo je glavom kao da tera dosadne misli i nastavio:

– Bila si lekar. Odličan lekar. Neurohirurg. Radila si u ovdašnjoj bolnici.

– Šta se desilo?

– Draga...

– Pitam te šta mi se dogodilo, Jane! Zašto se ničega ne sećam?

– Dušo, molim te, tvoj doktor je rekao...

– Moj doktor?! Zar mi nisi upravo saopštio da sam i sama lekar? Neurohirurg? Zaboga, reci mi šta se desilo... – počela je da se trese dok joj je glas nekontrolisano podrhtavao.

– Prošli smo kroz ovo nebrojeno puta, Irene. Ti se ne sećaš naših razgovora, imaš amneziju. Boluješ od teškog oblika retrogradne amnezije.

Bespomoćno je zurila u njega pokušavajući da shvati o čemu priča. Gledala je njegove usne kako se miču dok je govorio:

– Da, znam, zvuči ironično, besmisleno i neopravdano... Neurohirurg oboleo od amnezije... Dušo, ja te volim. Uvek sam te voleo. Brinem o tebi već skoro četiri godine i nikada te neću napustiti, nemoj se plašiti...

– Ne plašim se! – skoro je vrisnula. – Užasnuta sam! Govoriš mi da već nekoliko godina ovako živim... bez sećanja... Ja ne živim, zapravo... Molim te, reci mi šta se dogodilo – zaplakala je.

– Doživela si nezgodu... – prošaputao je, a ona ga je posmatrala boreći se sa nadolazećom plimom očaja. – Irene, ne mogu da pričam o tome, tvoj lekar me je upozorio da bih, ako ti ispričam za traumu koju si doživela mogao da izazovem još veća oštećenja... U poslednje vreme si značajno napredovala zahvaljujući terapiji koju sprovodi doktor Van Aler. Čak i

kada bih ti rekao, što neću učiniti za tvoje dobro, ti se već sutra, ili možda već nakon sat-dva ne bi setila ovog razgovora a posledice bi mogle biti vrlo ozbiljne. Molim te, draga, pokušaj da razumeš...

– Ne! Kako sada mogu da se setim tvojih reči? Kako mogu da razumem sve što mi govoriš i da zapamtim? Ja ne...

– Dušo, molim te, kao što sam ti rekao, prošli smo kroz ovo nebrojeno puta. Uostalom, danas u dva sata posle podne imaš sastanak sa svojim doktorom, pa ga sama pitaj sve što te interesuje...

Više ga nije slušala. Naprezala je mozak da usvoji informacije koje joj je saopštio. Četiri godine. Živela je u mraku četiri godine sa čovekom kojeg ne prepoznaje, u kući koju ne doživljava kao svoju, bez sećanja, bez uspomena. Iz razmišljanja ju je ponovo trgnuo Janov glas:

– Posle nezgode si dugo bila u bolnici, Irene. Ne postoji fiziološko objašnjenje za tvoje stanje. Niko još sa sigurnošću ne može da tvrdi da ti se sećanja neće vratiti. Ti nemaš Alchajmerovu bolest. Imaš retrogradnu amneziju izazvanu teškom traumom. Veruj mi kada ti kažem da sam sve pokušao. Doktori su sve pokušali, tvoje kolege... I još uvek ne odustajemo. Nadamo se...

– Deca? Da li ti i ja imamo decu? – izletelo joj je iznenada.

– Nažalost, nemamo.

– Zašto?

– Šta „zašto“?

– Zašto nemamo decu?

Jan je odvratio pogled s njenog lica i stegnuo vilicu.

– Nismo mogli da imamo decu – prošaputao je. – Uostalom, tvoja karijera...

Zbunjeno ga je posmatrala iščekujući nastavak.

– Ja sam slikar i profesor na Akademiji umetnosti. Na vanu naše kuće je moj atelje, pokazaću ti ga kasnije. Ove slike na zidovima su moje. Molim te, popij tu kafu, pa ćemo da

doručujemo. Uvek sam ti govorio da je zdravije da prvo doručuješ pa tek onda popiješ kafu, ali ti nisi htela da me slušaš iako si bila lekar – setno se nasmešio. – Govorila si da je to tvoja loša navika još od studija medicine...

– Kako smo se upoznali?

– Molim? – iznenađeno se trgnuo.

– Kako smo se ti i ja upoznali? Gde smo se upoznali?

Odmahnuo je glavom u neverici, a potom joj šakama obujmio lice. Ukočila se. Zagledao joj se u oči i nežno je poljubio u čelo. Nije se pomakla.

– U avionu. Upoznali smo se u avionu, na letu za Rim. Ti si bila gostujući predavač na svetskom kongresu iz oblasti neurologije, a ja sam imao izložbu u Rimu. Bilo je to neverovatnih pet dana u našim životima...

Nemo je zurila u snop svetlosti koju je prepodnevno sunce bacalo po uglačanom drvenom podu. Duboka bora joj se urezala između obrva.

– Ne sećam se...

Doktor Van Aler joj je pružio maramicu. Suze su joj se nekontrolisano slivale niz lice dok je slušala njegov miran, melodičan glas obojen empatijom. Tišina je bila opipljiva, skoro nepodnošljiva, baš kao i praznina koju je osećala celim svojim bićem.

– Irene, znam da se osećate zbunjeno i obeshrabreno, ali vas uveravam da lagano, korak po korak, napredujemo. S vremena na vreme vam se javi neko sećanje koje nakon izvesnog perioda nestane, ali i to je nešto. Nakon toliko vremena provedenog u potpunom mraku, pre šest meseci su počele da vam se javljaju slike. Sporadične i nedovoljno jasne, ali sam uveren da su posredi fragmenti sećanja. Ne želim da vam ulivam lažnu nadu, ali neću ni da vas potpuno obeshrabrim jer verujem da vaš um može da nam pokaže put barem do delimičnog ozdravljenja.

– Jeste li vi moj kolega, doktore Van Aler? Mislim, da li smo vi i ja bili kolege? Jesmo li radili zajedno?

– Nismo, doktorko Jansen. Ja sam davno bio stažista na klinici na kojoj ste vi bili šefica neurohirurgije kada vas je zadesila nesreća. Poznao sam vas vrlo površno, više po čuvenju. Kolege su vas veoma poštovala i uvažavale. Često ste putovali po Evropi i Americi, učestvovali na kongresima. Napisali ste i nekoliko vrlo značajnih radova iz oblasti neurohirurgije. Sve sam ih pažljivo iščitao, nadajući se da će mi oni možda pomoći da razumem... – zavrteo je glavom.

– Vi ste neurohirurg?

– Ne, ja sam neuropsihijatar.

– Zašto me ne leči neko od mojih kolega? – nervozno je upitala.

– Lečili su vas, Irene. Nakon bezbroj kliničkih pregleda koji su uključivali CT mozga, magnetnu rezonancu i ostale poznate medicinske metode dijagnostike, nisu pronašli ništa drugo do promena na vašem mozgu koje nalikuju čistom amnestičkom sindromu anterogradne amnezije, ali u vašem slučaju ona se više ispoljava kao retrogradna amnezija koja...

Podigla je ruku, zaustavljajući ga. S mukom se nasmešila:

– Oprostite, ne razumem vas. Pokušavam da se setim svih tih medicinskih izraza koje spominjete, ali mi to ne polazi za rukom. Molim vas, možete li da mi sve to pojasnite prostim jezikom? I kad smo već kod jezika, zašto mi se u glavi javljaju glasovi na dva jezika? Oba razumem, ali ne mogu da ih odvojim, kao da paralelno mislim i na jednom i na drugom... Da li sam živela na nekom drugom podneblju, u nekoj drugoj zemlji?

Doktor se nasmešio i oprezno joj odgovorio:

– Koliko ja znam, niste. Govorite podjednako dobro holandski i engleski. Umete da čitate i pišete na oba jezika, a predavanja ste uglavnom držali na engleskom. U Holandiji, zemlji u kojoj živimo, oba jezika su u službenoj upotrebi, skoro u jednakoj meri zastupljena u svim sferama društva i života. Verovatno vas to zbunjuje, ali za tim zaista nema potrebe.

Zastao je, promeškoltio se na stolici, pa nastavio:

– Doktorko Jansen... Irene, osobe koje ne mogu da se sete događaja neposredno pre traume koja je prouzrokovala gubitak pamćenja pate od retrogradne amnezije. Ona pokriva različito dug vremenski period pre nastanka povrede. Retrogradna amnezija upućuje na to da se i nakon završenog procesa opažanja, još neko vreme nastavlja takozvani mnestički proces – vreme koje je potrebno kako bi se fiksirale slike sećanja. Međutim, kod vas su izraženi i simptomi kratkotrajnog, recentnog pamćenja neposrednih događaja u sadašnjem vremenu, zapravo prisećanje istih u vremenskom intervalu od nekoliko minuta, sati ili dana... U početku, zaboravljali ste ih veoma brzo, već istog dana. Međutim, kao što sam vam već napomenuo, u poslednjih šest meseci došlo je do izvesnog boljitka, te vam se sećanja vezana za određene događaje ili senzacije u sadašnjem vremenu produžavaju.

– Moj muž Jan spomenuo mi je jutros da sam neko vreme provela u bolnici, na ispitivanjima. Koliko dugo? Šta su mi radili? – pokušavala je da zvuči smireno iako je želela da vrisne iz sveg glasa, otera ga dođavola i kaže mu da ne razume ništa od onoga što joj govori.

– Već sam vam rekao da su izvršena sva dostupna medicinska ispitivanja. Obavljeni su klinički neurološki pregledi koji uključuju detaljno ispitivanje vašeg pamćenja, potom i obrada koja se sastoji od laboratorijskih analiza krvi i moždane tečnosti, snimanja električne moždane aktivnosti, kompjuterizovane tomografije i magnetne rezonance mozga. Potrajalo je. Skoro godinu dana.

– I? Šta su pronašli? – mrzela je napor koji je ulagala kako bi od doktora saznala sve što je interesuje, ali je slutila da joj jedino on može donekle razjasniti situaciju u kojoj se nalazi.

– Da budem sasvim iskren, ništa značajno. Postoje određena oštećenja, ali se ona mogu pripisati vašim godinama, bez obzira na izraženu inteligenciju koju neosporno posedujete,

kao i stručnost u medicinskoj oblasti. Ali, u vašem stanju je to sad gotovo zanemarljivo. Zato je vaš slučaj toliko zbunjujući i nesvakidašnji. Ono što je meni poznato, Irene, jeste da ste doživeli tešku psihičku traumu koja je prouzrokovala vaše sadašnje stanje. Lečenje ove retke vrste amnezije zavisi od uzroka koji je do nje doveo, kao što je slučaj i kod drugih oblika moždanih poremećaja. Zapravo bi trebalo lečiti sam uzrok. U nekim slučajevima, ruku na srce, manje zamršenim i komplikovanim od vašeg, rezultat je potpuni oporavak pamćenja. Ipak, oštećenje nekada ostavlja trajne posledice...

– Kakvu sam to psihičku traumu doživela, doktore? – napregnuto ga je upitala dok joj se jezik lepio za nepce a suve usne žudele za tečnošću.

Zagledao joj se u oči trenutak pre no što je čvrstim, dubokim glasom odgovorio:

– To znate samo vi.

II

Neki drugi život

Petnaest godina ranije...

– Irene, dušo, požuri, vreme je da krenemo!

– Dolazim, tata! Samo da spakujem još neke sitnice! – doviknula je iz sobe dok je užurbano stavljala stvari u ranac, panično tražeći dnevnik od kojeg se nije odvajala. „Mora da sam ga ovde zaturila...“, razmišljala je dok je zavirivala pod krevet nosom dodirujući drveni pod prekriven tankim slojem prašine. Kad ga je konačno ugledala, glasno je odahnula, zgrabila ga i gurnula u ranac, a potom veselo odskakutala do prizemlja gde su je čekali roditelji.

– Spremna sam! – skoro pobedonosno je uzviknula.

– Zaboga, dušo, idemo u našu vikendicu, a ne na Francusku rivijeru... – uzdahnula je njena majka s blagim prekorom u glasu.

– Pusti je, Linda, znaš i sama da devojke imaju svoje potrebe. Ili si to već zaboravila, draga? – nasmešeno je odvratio otac, šeretski joj namignuvši. Zakikotala se.

Majka je pomirljivo prevrnula očima i blago ćušnula oca po ramenu.

To leto je zaista bilo posebno. Nakon što je završila prvu godinu medicine s visokim ocenama, jedva je čekala slobodno vreme koje će provesti sa svojom porodicom i s njim... Marta joj je nedostajala, ali manje nego što je mislila u početku. Njena pet minuta mlađa sestra bliznakinja otišla je na studije u Ameriku i uspela da ostvari svoj san zahvaljujući sportskoj stipendiji. Sestre su se razlikovale po mnogo čemu, ali ne i po fizičkom izgledu. Zapanjujuće su ličile iako nisu bile jednojajčane bliznakinje. Dok su bile sasvim male, otac ih je ponekad mešao, ali majka nikad.

Pa ipak, očeva ljubav prema ćerkama je bila nekako nezgrapno, nenamerno podeljena. Možda je uzrok tome bio nesumnjivo različit karakter devojčica koje su sličile jedna drugoj kao jaje jajetu. Irene je bila tiha, vredna, marljiva i pomalo stidljiva, a Marta je posedovala sve osobine koje su bile sušta suprotnost. Uvek bučna, prenaplašeno vesela, ponekad nesnosna, mušičava i stalno u svemu prva.

Henrik je više voleo Irene iako to nikada naglas nije izgovorio, niti podelio svoja osećanja sa suprugom. Ali njegovi postupci su jasno pokazivali koliko je privržen toj tihoj, skoro neprimetnoj devojčici. Često se pitao da li bi primetio da ona zaista postoji da nije bilo njene bučne, razigrane, nestašne sestre. Majka je pak praštala i opravdavala sve Martine nestašluke, onako kako to samo majke umeju. Nije ih razdvajala, ni od svog srca ni od duše, iako se često pitala kako je moguće da su bliznakinje, fizički skoro identične, toliko različite po karakteru, ponašanju, navikama... A vaspitavali su ih jednako, zajedničkim snagama, trudeći se da i jednoj i drugoj usade moralne vrednosti i pruže im jednaku ljubav. Ali, avaj!

Uprkos nastojanjima roditelja da ih u svemu „izjednače“, priroda je naprosto drugačije uredila stvari. Irene je mlađoj sestri sve praštala, čak i kada je krivicu za ono što uradi pripisivala njoj. A ona je ćutala. Ipak, majka i otac su znali ko je bio glavni krivac za nestašluke, te su se, shodno tome, blagonaklono

odnosili prema Irene, a Martu su kažnjavali previše blago, strahujući da bi stroža kazna bila kontraproduktivna.

I tako, u tom zamršenom kolopletu roditeljskih emocija i preispitivanja u pogledu vaspitanja, Linda i Henrik su često zanemarivali očiglednu činjenicu da, kao u bajkama i pričama koje su devojčicama čitali u ranom detinjstvu, uvek postoje dobro i zlo. Koje će prevagnuti, bilo je samo pitanje vremena.

Marta se, sasvim u skladu sa svojom prirodom i karakterom koji je ni u čemu nije sputavao, odmetnula iz roditeljskog doma već sa nepunih osamnaest godina. Upisala se na univerzitet u Americi, u Pensilvaniji, i spakovala kofere pre nego što su se njeni roditelji i sestra osvestili. Bila je rešena da na drugom kontinentu izgradi svoj život jer, kako je govorila, nije bila rođena da živi po pravilima, iako je Holandija, njena matična zemlja, bez obzira na čvrsto državno uređenje, omogućavala svu slobodu. Žudela je, tragala za nepoznatim, drugačijim svetom, onim u kojem bi skrojila vrednosti po svojoj meri i bila potpuno nezavisna.

Henrik i Linda su teškog srca podržali Martinu odluku jer im se činilo da je njihova mlađa ćerka previše mlada, suviše ishitrena i povodljiva, ali su se uzdali u njenu inteligenciju koja je bila neosporna.

Irene se živo sećala noći pred Martin odlazak. Tu noć su probdele, Marta uzbuđena, Irene zabrinuta i utučena. Znala je koliko roditeljima teško pada Martin odlazak u svet, isto tako je bila svesna da će ubuduće morati da preuzme ulogu utešitelja i da će biti dužna da popuni prazninu koju će njena sestra ostaviti za sobom. Roditelji im nisu bili previše imućni, ali im ništa nije nedostajalo. Molila je Martu da redovno piše, da se javlja i vrati ako joj nešto ne bude potaman. Mlađa sestra joj se na te reči samo široko osmehnula, odmahнула rukom i odgovorila:

– Naravno da ću se javljati, ali nemoj od mene da očekuješ da ću cmizdriti za mamom i tatom. Ti ćeš mi najviše nedostajati – rekla je i zgrabila stariju sestru u čvrst zagrljaj, ne dozvolivši

pritom da je emocije savladaju. Uхватила je Irene za ramena, odmakla je i ozbiljno joj se zagledala u sivozelene oči:

– Ine, (tako ju je od milošte zvala i to je bila prva reč koju je izgovorila) molim te, ne tuguj. Biću dobro. Znam, naprosto osećam da je moje mesto tamo kuda sam se uputila. Ti znaš koliko volim izazove! E, pa ovo je izazov, u svakom smislu te reči. Biću najbolja, videćeš! Kada to kažem, ne mislim na studije prava koje sam upisala, već na odbojku. Znaš i sama da je ona moja strast. U Holandiji nikada ne bih mogla da napredujem, došla bih možda do državne lige koja je, složićeš se, nikakva, i tu bih ostala. A ja želim da letim! Da probijem granice. Da učinim nemoguće. Zato nemoj da tuguješ za mnom. Vidaćemo se za letnje raspuste, obećavam!

Za razliku od Marte, Irene nije bila sportski tip. Volela je klizanje i skijanje, ali samo rekreativno i obično u Martinom društvu. Njena sestra je bila izrazito sportski tip, kapitenka tima, vođa, lider. I to joj nije bilo dovoljno. Irene je pokušala da razume tu strast i želju za dokazivanjem, ali su se takvi pokušaji s vremenom pokazali kao neuspešni. Koliko god želela, nikako nije mogla da shvati Martinu rešenost da plati visoku cenu kako bi ostvarila svoje sportske ambicije, njenu spremnost da napusti sestru, majku, oca, svoju zemlju, prijatelje i čitav svoj dotadašnji život.

Irene je uzvratila zagrljaj čvrsto stegnuvši Martu iako joj se srce bolno stezalo u obruču tuge. Rekla joj je kako će neprestano mislima biti uz nju i da joj želi svu sreću.

– Pisaću ti, sestrice. A ti se potrudi da nađeš nekog zgodnog tipa tamo na tvojim studijama medicine ili, još bolje, već svršenog lekara, pa kada dođe vreme za specijalizaciju, spakuj kofere i dođi s njim u Ameriku. Do tada ću ja već biti zvezda! – zakikotala se Marta.

Iako su je brige opsedale, Irene nije mogla a da se ne prepusti sestrinom zaraznom entuzijazmu, pa su te noći krišom popile čitavu bocu votke koju je Marta pronašla sakrivenu u podrumu porodične kuće.

Sutra, nakon Martinog odlaska, Irene je dan provela u svojoj sobi, u krevetu, što zbog nepodnošljivog mamurluka, što zbog tuge. Marta je pak odlepršala čilo i bodro, kao da je čitave noći mirno spavala, zanemarujući majčine suze i očevu očiglednu zabrinutost.

Pisala im je. U početku često, a onda su se s vremenom njeni mejlovi proredili, kao i telefonski pozivi. Pravdala se obavezama na univerzitetu i svakodnevnim treninzima, ali je Irene osećala da je posredi nešto drugo. Bila je povređena što joj se sestra ne poverava i ubeđena da se zaljubila i da je pre svega to razlog njenog sve ređeg javljanja.

Želela joj je svu sreću ovog sveta, ali nikako nije mogla da razume njenu otuđenost. Jer njoj je bolno nedostajala.

Tog leta, kada je s roditeljima krenula na odmor, pored tuge koja joj je obuzimala čitavo biće, prvi put je osetila ujed ljubomore. Pomislila je kako je Marta negde tamo daleko, okružena prijateljima i slobodom, dok ona sa svojih dvadeset godina i dalje odlazi na letovanje s roditeljima...

Henrik je posle Martinog odlaska svu svoju pažnju i ljubav usmerio ka Irene, koju je ponekad izluđivao njegov zabrinut izgled lica kada bi najavila nenadani izlazak ili izlet sa društvom. Majka je, nasuprot njemu, imala razumevanja za njene retke izlete i podržavala ju je u nastojanjima da se osamostali iako je još živela pod roditeljskim krovom.

Te godine, u proleće, sasvim slučajno je upoznala svoju prvu simpatiju Bojda, koji joj je probudio dotad nepoznate leptiriće u stomaku i nenamerno je naterao da krši „moralne norme“ i podrazumevane roditeljske zabrane. Bojd je bio student arhitekture i sanjao je velike snove. Želeo je da se, jednog dana, poput njene sestre Marte, otisne preko okeana i svoju sreću potraži na drugom kontinentu. Iako joj, zaljubljennoj i bezglavoj, njegove reči nisu prijale, Irene mu je pružala podršku, verujući da će se u međuvremenu njihova ljubav osnažiti, učvrstiti i izbiti mu iz glave takve misli i ambicije. Međutim, odmah

bi kažnjavala sebe zbog takvih misli, naglas se prekorevajući zbog sebičluka, jer svoje ambicije još nije istražila... Ono što je zasigurno znala bilo je da želi da pomaže ljudima, da ih leči, da razume osećaj napuštenosti i beznađa...

Irene je u svemu bila oprezna. Kako u mislima tako i u osećanjima. Iako je gorela od prve ljubavne strasti i očekivanja koja su prevazilazila njene misleće napore, iako je njeno telo želelo više, nije dozvolila Bojdu da odu dalje od strasnih poljubaca i milovanja. Naprosto, bila je od onih devojaka koje su u svemu bile umerene, kako u svojim željama tako i u osećanjima. Međutim, znala je da će posle odlaska u vikendicu s roditeljima morati da odluči da li želi i da li je spremna da produbi svoju intimnu vezu s Bojdom ili da je se odrekne. Intuicija joj je govorila da veza s tim momkom nije onakva kakvom je ona zamišljala pravu ljubav. Ni sama nije bila sigurna šta joj je činiti...

Znala je da bi je sestra savetovala da se ohrabri i istraži nepoznato, da ne potiskuje svoje želje i odbaci strahove, ali ona nije bila Marta, odvažna mlada žena spremna na rizik. Irene je više volela predvidivost, ustaljenost, čak i dosadu, što se umnogome kosilo s njenim mladim godinama. Bilo je tu još nečega: nije bila potpuno sigurna u Bojdova osećanja. On je bio visok, zgodan plavušan čarobnog osmeha pred kojim su mnoge devojke ničice padale. Uživao je reputaciju osvajača, lomio ženska srca kao šibice, a ona nije želela da se pridruži tom klubu. Zato je odlagala sam čin intimnosti jer je strahovala da će, nakon što mu i fizički pripadne, njegovo interesovanje za nju splasnuti. Odlučila je da ode u vikendicu s roditeljima kako bi razbistrila misli.

Irene i Marta su imale srećno detinjstvo. Nikada se u njihovom domu nisu čuli povišeni glasovi niti ružne reči. Linda i Henrik su se voleli, poštovali i imali su skladan brak. Henrik je bio lekar, ortoped, i radio je trideset godina u državnoj bolnici u Amsterdamu. Linda je, iako je završila ekonomiju, čitav svoj

život posvetila odgajanju bliznakinja, a bila je i muževljeva podrška u karijeri. Pred Martin odlazak u Ameriku i konačnu Ireninu odluku da upiše studije medicine, Henrik je odlučio da otvori privatnu praksu. Kao iskusan hirurg-ortoped, stekao je ugled i poverenje pacijenata, a kada je njegova ćerka Irene odlučila da krene njegovim stopama i upiše medicinu, njegovoj sreći nije bilo kraja, tim pre što se oštro protivio Martinoj odluci da napusti porodični dom, svoju zemlju i ode tako daleko.

Živeli su u Harlemu, živopisnom gradiću dvadesetak kilometara zapadno od Amsterdama. Henrik je vozom putovao na posao u Amsterdam, pa se, iako je smatrao da u Harlemu neće imati dovoljno pacijenata za privatnu praksu, uzdao u svoju dotadašnju reputaciju i sreću. Irene je obožavala svoje rodno mesto i nije volela Amsterdam. Svakodnevne reke turista, kad god bi još kao devojčica odlazila sa roditeljima tamo, a sada kao studentkinja medicine tog zanosnog, pa ipak, po njenom mišljenju suviše bučnog i uzavrelog grada, stvarale bi joj osećaj nelagode i jedva bi čekala da se vrati u svoj mirni gradić, nedaleko od vreve metropole. Iako su neki njeni sunarodnici s podsmehom komentarisali činjenicu da je Harlem glavni grad provincije Severne Holandije, a na fakultetu je poneki zlobnici nazivali provincijalkom, ona je bila ponosna što je rođena u blizini obalskih dina Severnog mora i zaljubljena u reku Šparne koja je vekovima mirno proticala kroz njen grad. Harlem je bio sedište grofova u srednjem veku, a otac je Marti i njoj pričao kako su se vitezovi iz Harlema u to doba otisnuli u Peti krstaški rat pod vođstvom grofa Vilijama I. Martu su očeve priče zamarale, njen nemirni um i duh bi se koprcali pod bremenom istorijske besede, a Irene je jasno mogla da zamisli sve te krstaške, istorijske slike voljenog joj grada i njegove prošlosti. Nekada je Harlem bio poznat po izradi tekstila, brodogradnji i proizvodnji piva. Začikavala je sestru da odlazi na kontinent na kojem je baš njihov sunarodnik Peter Stajvesant osnovao Novi Harlem, na istočnoj obali Severne Amerike, na njujorškom

ostrvu Menhetn. Danas je, naravno, poznato da je Harlem jedna od četvrti Njujorka, ali malo ko zna da su prvi evropski naseljenici na tom području „Novog Harlema“ zapravo bili holandski emigranti Henrik i Isak de Forest i njihova sestra Rejčel. Otac se često šalio kako je baš taj Henrik, po kojem je navodno dobio ime, njegov daleki rođak i da Marta nije slučajno otišla u Ameriku u potrazi za svojom srećom. Irene je, kao i njen otac, bila ponosna na činjenicu da su u njihovom Harlemu rođeni i živeli znameniti slikari iz vremena Zlatnog doba Holandije u sedamnaestom veku i da se njihovo slikarstvo danas u istoriji umetnosti naziva Harlemskom školom slikarstva.

Koliko joj je godilo što se istorija njenog grada potvrđuje u različitim oblastima, od umetnosti do industrije, toliko joj je smetalo što Holandani Harlem često nazivaju „mali Amsterdam“. Iako je nasleđe više nego prepoznatljivo, uzane, pa ipak dovoljno prostrane kuće sa baštama i karakterističnim visokim prozorima, kakva je bila i njihova, kanali, mostovi, veliki trg, katedrala i reka koja vijuga kroz grad, Irene je smatrala da je njen rodni grad ipak poseban. Naprosto, ulice popločane crvenom ciglom bile su drugačije nego u Amsterdamu. Ljudi su bili pitomiji i ljubazniji. Prostrani parkovi i zelenilo na sve strane stvarali su čarobnu atmosferu ušuškanosti i bezbednosti.

Irenina i Martina majka Linda rođena je u Harlemu. Tu su se takođe rodili i odrasli svi preci njene znamenite loze koju je s posebnim ponosom isticala, jer je bila direktni potomak Jana Stena, holandskog slikara kojeg su nazivali „vitezom žanra scene“ i koji je slikao prizore iz svakodnevnog života sa istaknutim psihološkim posmatranjem, ironijom i intenzitetom boja. Linda je nesumnjivo od svog dalekog pretka nasledila neobičan dar za slikanje iako ga nikad u potpunosti nije razvila ili upotrebila u komercijalne svrhe. Svoj mali atelje pretrpan štafelajima, bojama, platnima i slikama na tavanu njihove kuće nazivala je utočištem, iako bi svakom iole obrazovanom slikarskom duhu za oko odmah zapali njeni daroviti akvareli i ulja na platnu.

Henrik ju je ohrabrivao da razvija i pokaže drugima svoj talenat i, kako je govorio, „stegnutu darovitost“, ali je ona to čvrsto odbijala, svojom voljom se povinovavši ulozi supruge i majke. Henrik se nije mnogo razumeo u umetnost iako je nastojao da joj se prikloni, te stoga verovatno nije previše insistirao na razvijanju očiglednog slikarskog talenta svoje supruge. Linda je, kao poslušna ćerka iz ugledne harlemske porodice, završila ekonomiju, fakultet koji će joj sasvim sigurno u budućnosti pružiti „sigurnost i udobnost“ svakodnevnog života, kako su govorili njeni otac i majka. Bila je previše slaba, neiskusna i poslušna da se ne bi povinovala željama svojih roditelja. Henrika je upoznala u Hagu, kada je sa svojom studijskom grupom s fakulteta otišla na konferenciju ekonomista na koju su bili pozvani i studenti ne bi li šta iz prakse naučili. U isto vreme se održavala i konferencija medicinara na kojoj je učestvovao Henrik, stažista u ono vreme. Lindina bučna, udružena studentska grupa koju je volela više od samih studija, obrela se jedne noći u pabu holandske prestonice u koji su banuli mladi lekari željni provoda. Linda je bila neobično vesela i razdragana te noći, kao da je slutila da će joj ona promeniti život. U lokalnom pabu, u kom je treštala muzika a pivo se točilo u neograničenim količinama, Henrik je, pod prigušenom svetlošću lampiona ispod kojeg je stajala i smejala se iz sveg glasa šalama kolege s grupe, ugledao njene neobične, sivozelene oči koje je u tom trenutku mogao uporediti samo sa hladnim mesecom iznad Severnog mora. Istog trena se zaljubio. Međutim, nije sve baš išlo glatko, kako je on, stasit, zgodan, markantan i šarmantan, pun sebe zamišljao, te je udvaranje toj neobičnoj devojci iz Harlema potrajalo skoro punih godinu dana.

Irenin i Martin otac, naslednik dobrostojeće holandske porodice medicinara čiji su koreni poticali iz Delfta, gradića s bogatom istorijom u blizini Ševeningena, na obali Severnog mora, nije bio naviknut na odbijanja. Devojke su ga smatrale dobrom prilikom, a naruku mu je svakako išlo i to što je bio

visok i zgodan, svetle puti i kose. Holandski kliše, kako mu je govorila Linda, njegova buduća žena koja se nikako nije uklapala u kliše iako on to pri njihovom prvom susretu nije mogao znati.

Henrik je, pored zaista privlačne spoljašnosti, bio čovek prilično teškog karaktera. Osobenjak, sebičnjak. Jedinac kojeg su od malih nogu odgajali kao da je bogomdan nije navikao na odbijanja i prepreke. Žene su ga privlačile i bespogovorno se predavale njegovoj uvežbanoj ljubavnoj tiradi i slatkorečivosti, sve osim Linde. Ona ga je odmah prozrela. Iako su joj se dopali njegov izgled, slatkorečivost i šarm, nije mu dopustila da je omađija. Bila je, u to vreme, neverovatno lepa, a njene ćerke su, kasnije, neobično ličile na nju. Duge plave kose, zanosnih, neobičnih sivozelenih očiju punih snova, skladne građe i predivnog osmeha, Linda je bila devojka o kojoj su mnogi maštali. Jedino što joj je nedostajalo bila je ambicija koje je Henrik imao napretek. I to ih je spojilo.

Utonula u misli, Irene nije ni primetila kada se automobil zaustavio pred nevelikom kućom smeštenom skoro na samoj obali mora. Njena majka Linda je neobično volela tu malu, u rustičnom stilu uređenu kuću koju joj je Henrik poklonio kada su se Marta i ona rodile. Raspakovali su stvari koje su poneli, a Irene se, nakon što je pomogla roditeljima, zaputila u dugu šetnju pored mora. Volela je čak i vetar koji je uvek duvao i umeo ponekad da bude vrlo neprijatan i hladan. Nije marila za hladnoću, navikla je da joj štipa obraze i tera suze na oči. Zagledana u morsko prostranstvo, čvrsto je obmotala široki, vuneni šal oko ramena i pomislila na Martu.

Nadala se da je njena sestra srećna tamo, u dalekom svetu. Jer ona bez nje nije bila...

III

Marta

– Marta, nabaci loptu! Tooo! – vikao je trener univerzitetskog odbojkaškog tima dok se obilno znojio u dupke punoj sportskoj dvorani. Očima je nervozno preletao od jedne do druge devojke, igračica u timu koji je polako ali sigurno išao ka pobjedi. Za prvo mesto u studentskoj ligi svakako je bila najzaslužnija Marta van der Linden, ta neobično lepa Holandanka koja mu je odmah osvojila srce. Kada je pre nešto više od godinu dana stigla u Ameriku, na njihov univerzitet u Pensilvaniji, pomislio je kako bi možda bilo bolje da se oprobala u karijeri foto-modela ili manekenke, sve dok je nije video kako igra. Zažalio je zbog svojih misli i vrlo brzo uvideo da je Marta neverovatan sportski talenat, devojka razorne energije. Njena srčanost ga je ponekad plašila, jer je odmah primetio koliko se izdvaja i izgledom i talentom u odnosu na druge devojke iz tima. Intuitivno je osećao da će ta mala izazvati mnoge nevolje.

Saigračice su izbegavale da se druže s Martom van sportskih terena, ali su im svakodnevni naporni treninzi bili neizbežni. Ona za to nije marila. Znala je da je drugačija od većine, bolja, uspešnija. Takođe, za razliku od svoje sestre Irene, bila je apsolutno svesna svoje raskošne lepote. Momci sa univerziteta

su lomili noge utrkujući se koji će joj se pre udvarati, a nju se je silno zabavljalo. Rado je odlazila na studentske žurke i sa lakoćom polagala ispite. U svemu je prednjačila. Ponekad, samo ponekad, u retkim časovima samoće, oborila bi je „bolest za kućom“, to teško nedostajanje svega što je do pre samo nekog vremena činilo njen život. Znala je iz sestrih pisama da se od vremena kada je otišla ništa značajno nije promenilo u životu njenih roditelja i žalila je što Irene nema priliku da živi nesputano i slobodno poput nje. Iako joj je nedostajala, Marta je pisala sestri da se te godine za raspust neće vratiti kući, pravdajući svoj ostanak u Americi preskupom avionskom kartom i sportskim obavezama. Međutim, istina je bila drugačija. Iako su je momci opsedali, glasno za njom uzdisali, ona se do ušiju zaljubila u svog trenera, tridesetogodišnjeg Marka Šeparda, koji nije skrivao svoju naklonost prema njoj, ali se suzdržavao od pokazivanja drugih osećanja. Ipak, ona je znala, naprosto je osećala da su im emocije istovetne, pa je prenebreгнуvši moralne zabrane, kao i toliko puta ranije, odlučila da osvoji njegovo srce.

Marta je naprosto imala urođen talenat da zavlada tuđim mislima i osećanjima. Ne može se reći da to nije svesno činila, ali se nije previše ni trudila. Naprosto, njen očaravajući osmeh, ležernost koja je pratila svaki pokret njenog tela, svaki poen kojim je, naizgled nonšalantno obarala sportske rekorde, Marku su delovali veličanstveno. Trudio se da svoje oduševljenje prikrije, ne samo zarad drugih devojaka i, kako je mislio, profesije koja mu je stavljala izvesne moralne zabrane na teret već i zbog toga što je bio svestan decenijske razlike u godinama i naposljetku, najvažnije stvari koju je u svojim teoretsko-pragmatičnim premišljanjima stavljao na poslednje mesto – činjenice da je bio oženjen i da su on i njegova žena Jasmin, Amerikanka azijskog porekla, očekivali svoje prvo dete.

Dve godine starija od svog muža Marka, Jasmin je bila zapanjujuće lepa žena, na onaj egzotičan način kako to samo

Azijke umeju da budu. Maslinaste puti, kosih bademastih očiju, pravilnog nosa, izraženih jagodica i punih, čulnih usana, osvojila je Markovo srce naprečac. Ona je takođe predavala na Pensilvanijskom univerzitetu, bila je asistent na komparativnoj književnosti, i taman kada je trebalo da položi završne ispite koji bi joj doneli zvanje profesora, veću platu i određene pogodnosti, ostala je u drugom stanju. Ne, ona nije bila od onih žena koje su želele da se udaju i rode dete. Bila je u početku očajna što joj je nenadana trudnoća poremetila planove vezane za karijeru, ali je Mark bio naprosto oduševljen. Govorio joj je koliko je voli i da nikako ne želi da se odreknu deteta koje su začeli, te kako će on snositi najveći deo finansijskog tereta dok se ona ne porodi, a posle će se već snaći... Kolebajući se, Jasmin je to prihvatila, pristala je da se uda za njega jer ga je volela iako još nije bila spremna da prihvati ulogu supruge i majke. Premda po prirodi nije bila ljubomorna, naprotiv, bila je ostvarena, svesna sebe, svog izgleda i obrazovanja, nemir ju je sve više opsedao kako je trudnoća napredovala. Verovala je Marku i znala da on s podjednakom strašću koju je osećao prema njoj i njihovom nerođenom detetu stremi ka visokim sportskim rezultatima svog ženskog odbojkaškog tima. Razumela ga je. Pa ipak, hormoni su činili svoje i kada bi joj, obično nedeljom koja je bila njihov dan za opuštanje i beg od svakodnevice, pričao o svom timu i devojkama koje su bile na pragu da osvoje titulu šampiona u američkoj studentskoj odbojkaškoj ligi, trnci bi joj zaposeli telo. Ne zbog načina na koji je njen muž o tome pričao, već što je sve češće iz njegovih usta mogla čuti jedno ime: Marta van der Linden.

Kada bi ga upitala šta je toliko posebno u toj devojci, jer se nijednom pre nije toliko oduševljavao niti pojedinačno o svojim igračicama pričao, odgovarao bi:

– Ne znam, ljubavi... Čudno mi je i teško da to objasnim... Kada ta devojka izađe na teren, kao da je demoni zaposednu... Igra do poslednjeg daha, do pobede. To još nikada nisam video.

Mislim da ona svojim talentom prevazilazi studentsku ligu, ali ima tu još nečega... Ona me, naprosto, plaši.

Ispočetka je Jasmin njegove priče slušala površno, odsutno, ophrvana brigama za budućnost njihovog deteta i zastojem u sopstvenoj karijeri, ali kako se Markova priča iz nedelje u nedelju ponavljala, začinjena finim primesama divljenja i nečeg njoj nepoznatog što u svome mužu još nikada nije videla, počela je da brine.

Odlučila je da ode na jednu od poslednjih utakmica u sezoni, koja je bila odlučujuća i koja je mogla dovesti, naravno s pozitivnim ishodom, njihov univerzitet na prvo mesto u ženskoj odbojci. Tada ju je prvi put ugledala. Iako joj nije predavala jer je Marta studirala prava, i mada joj suprug nikada nije rekao niti opisao kako ta devojka izgleda, znala je ko je Marta van der Linden čim ju je ugledala. Mark je bio u pravu: bila je to devojka koja je, osim svoje zaista neverovatne lepote, zračila takvom harizmom i sigurnošću u pobedu da se Jasmin namah ukočila. Namirisala je opasnost. Ne opasnost na sportskom terenu, već u svom životu.

Jasmin je, iako joj Mark za to nije davao opipljiv povod, osećala da se u njenom mužu dešavaju promene koje ona nije bila spremna da prihvati, a nije želela ni da ih prepozna iako su već u začetku svi znakovi za alarm bili tu: Markovo preterano isticanje Martinog talenta na terenu, a ponekad i van njega, besomučno dugo tuširanje pred svaki trening ili utakmicu, odsutnost u časovima koje su provodili zajedno, i naposletku, taj zamišljen pogled njegovih tamnih očiju kada bi je poljubio u čelo pred spavanje...

Ipak, želela je, nadala se da su to samo njena previše izražena čula izazvana hormonskim promenama koje joj je trudnoća priredila. Odbacivala bi svaku sumnju u Markovu privrženost i vernost i prebacivala sebi što postaje nesigurna, zabrinuta i usamljena.